

Povzetek projekta Študentski inovativni projekti za družbeno korist 2016-2020 za študijski leti 2018/2019 in 2019/2020

1. odpiranje za namen objave in predstavitve na spletni strani sklada

1. Polni naslov projekta: Sovražni govor: od migrantske krize do omejevanja svobode izražanja

- **V katero področje na prvi klasifikacijski ravni KLASIUS-P-16 se uvršča projekt glede na vsebinsko zasnovu** (neustrezno področje izbrišite):

4 – Poslovne in upravne vede, pravo

2. V sodelovanju z: (navede se univerza oz. samostojni visokošolski zavod, ki je prijavil projekt in članica, ki je nosilka projekta ter partner/ja – podjetje/ji oz. organizacija, ki je/sta bilo/i vključeno/i v projekt)

Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta; ISCOMET - Inštitut za etnične in regionalne študije; Društvo za medijsko kulturo.

3. Besedilo:

- Opredelite problem, ki se je razreševal tekom izvajanja projekta

Problem oziroma vprašanje, ki ga je projekt načel, je sledeče: ali bi bilo smiselno pojav sovražnega govora z instrumenti kaznovalnopravne narave obravnavati drugače, kot to izhaja iz veljavne pravne ureditve?

Gre za zelo aktualno problematiko, ki plod številnih kritik in diskusij v strokovni in laični javnosti. Te so v zadnjem času povezane predvsem s kriminalitetno politiko države glede zatiranja nestrpnih in ksenofobnih izjav v javnem prostoru. V tem smislu buri duhove predvsem pogoj konkretne ogrožitve javnega reda in miru, ki ga je z notranjim navodilom vzpostavilo vrhovno državno tožilstvo. Pri tem pa nekateri trdijo, da takšna omejitve ne izhaja iz zakona, zaradi tega naj bi vrhovno državno tožilstvo na škodo ranljivim skupinam brez podlage krčilo domet delikta. Slednjim se je nedavno priključilo tudi Vrhovno sodišče, ki zagovarja drugačno interpretacijo delikta.

Na drugi strani liberalna filozofija izpostavlja, da je kaznovalno pravo skrajno sredstvo za urejanje družbenih odnosov, stopnjevanje represije pa nevarno posega v svobodo izražanja. Ali torej zares drsimo vedno bližje brezglavemu krčenju človekovih pravic zgolj zaradi kolektivne eksistencialne krivde zahodne kulture, ki so jo sprožili tragični dogodki, povezani z migrantsko krizo?

Odgovori na ta vprašanja so povezani tudi z notranjimi miselnimi procesi osebe, ki se posluži sredstva sovražnega govora za doseg svojega cilja. V tem smislu bi bilo treba za snovanje kvalitetne zakonske ureditve razumeti tudi razloge in čustvena stanja oseb, ki tipično vodijo do izvrševanja takšnih prekrškov in kaznivih dejanj. S tem je namreč povezano vprašanje, ali bodo doseženi cilji sankcioniranja storilca oziroma kršitelja. Ali je torej zares smiselno, da posameznika zaradi sovražnega komentarja na spletu kaznujemo celo tako, da mora prestajati zaporno kazen?

- Opišite potek reševanja problema oz. kratek povzetek projekta

Projekt je potekal brez zapletov. Ob stalnem spremljanju mentorja in strokovnih sodelavcev so študenti izdelali obsežno končno poročilo, ki je obsegalo 8 poglavij in 161 strani. Obravnavani so bili različni aspekti sovražnega govora: od ustavnopravne, kazenskopravne in prekrškovnopravne ureditve pa vse do migracij, filozofskega ozadja svobode izražanja in sovražnega govora ter psihološke obravnave sovražnega govora in diskriminacije.

Izvedeni so bili sestanki na različnih lokacijah v lokalnem okolju, na katerih so mentorji izvedli tudi nekaj kratkih predavanj za študente. V tem smislu je na primer izstopalo predavanje prof. dr. Silva Devetaka na Pravni fakulteti, ki je študentom predstavil vzporednice med sovražnim govorom in migracijami.

Izsledki projekta so bili predstavljeni na dogodku v okviru Evropske noči raziskovalcev 2019, ki je bil odprt za javnost in na katerem so bili prisotni tudi člani Društva za medijsko kulturo ter Inštituta ISCOMET. V tem smislu je bilo še dodatno poskrbljeno za to, da so izsledki projekta dvignili raven diskurza o sovražnem govoru, kar je bil eden od širših ciljev projekta.

- Navedite in opišite rezultate projekta ter njihov doprinos k družbeni koristnosti

Multidisciplinarni pristop preučitve sovražnega govora je prinesel številne ugotovitve, ki so ključne za učinkovit boj zoper sovražni govor, obenem pa za dosledno spoštovanje človekovih pravic (predvsem svobode izražanja).

S pravnega vidika so študenti:

- jasneje opredelili dometa kaznivega dejanja iz 297. člena KZ-1;
- opozorili na problem ustavne skladnosti kazenskopравnih in prekrškovnopravnih določb z zornega kota načela zakonitosti (*lex certa*);
- meglenost pravno varovanih interesov in dobrin znotraj obravnavanih deliktov
- potegnili jasne meje med človekovo pravico svobode izražanja in javnim interesom omejevanja sovražnega govora;
- problematizirali dopustnosti širjenja kaznovalnopravne represije za namene omejevanja sovražnega govora;
- jasno opisali zakonodajne okvirje, ki se navezujejo na migracijo in sovražni govor.

Z varnostnega vidika je presenetila ugotovitev, da med oziroma neposredno po migrantski krizi v Sloveniji ni bilo zaznati porasta sovražnega govora – niti na ravni kaznivih dejanj niti na ravni prekrškov ali celo prijav na portalu Spletno oko.

Z psihološkega vidika so študenti preučili povezanosti med osebnostnimi lastnostmi, vrednotami, stališči in predsodki ter sovražnim govorom. Med drugim so ugotovili, da na predsodke lahko vpliva tako socialna situacija kot osebnost. Ugotovljeno je bilo, da lahko predsodke razumemo kot izide dveh vzročnih verig, ena, ki izhaja iz nizke odprtosti in vodi do pogleda na svet kot ogrožajočega do RWA in do višjih predsodkov, druga pa, ki izhaja iz nizke sprejemljivosti in vodi do pogleda na svet kot tekmovalnega do SDO in do višjih predsodkov.

Študent filozofije je svoje znanje posredoval na podlagi obsežnega eseja, v katerem utemeljuje priznavanje svobode izražanja kot temeljne pravice demokratične družbe in kateri lahko služi predvsem za poglobljene ustavnopravne analize o svobodi izražanja in sovražnem govoru.

Pričakujemo, da bodo rezultati služili kot pomoč državnim organom pri sprejemanju in spreminjanju zakonodaje na tem področju.

4. Priloge:

- Slikovno gradivo

Člani Društva za medijsko kulturo na Evropski noči raziskovalcev 2019 med predstavitvami študentov:

